

Republika Srbija
MINISTARSTVO FINANSIJA
PORESKA UPRAVA
CENTRALA

Beograd

Broj: 610-484-14-00016/2018-03-016

Datum: 06. avgust 2018. godine

Na osnovu člana 6.i člana 114., a u vezi s članom 110. stav2. Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS“, broj 113/17) – udaljem tekstu: Zakon, Poreska uprava donosi

**SMERNICE ZA PROCENU RIZIKA OD PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA
TERORIZMA I PRIMENU ZAKONA ZA OVLAŠĆENE MENJAČE I PRIVREDNE
SUBJEKTE KOJI MENJAČKE POSLOVE OBAVLJAJU NA OSNOVU POSEBNOG
ZAKONA KOJIM SE UREĐUJE NJIHOVA DELATNOST**

I UVOD

Poreska uprava, shodno članu 104. i članu 110. Zakona, kao državni organ nadležan za inspekcijski nadzor u oblasti menjačkih poslova, vrši nadzor nad primenom ovog zakona kod ovlašćenih menjača i privrednih subjekata koji menjačke poslove obavljaju na osnovu posebnog zakona kojim se uređuje njihova delatnost (u daljem tekstu: javni poštanski operator), odnosno kod obveznika iz člana 4. stav 1. tačka 2. Zakona.

Poreska uprava prilikom vršenja nadzora sprovodi pristup zasnovan na proceni rizika i polazi od rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u Republici Srbiji, relevantnih informacija o specifičnim domaćim i međunarodnim rizicima vezanim za stranke i transakcije obveznika, prilagođava dinamiku nadzora i mere koje preduzima u nadzoru procenjenom riziku od pranja novca i finansiranja terorizma kod obveznika, kao i procenjenom riziku u Republici Srbiji (u Nacionalnoj proceni rizika Republike Srbije iz 2018. godine, nivo ranjivosti sektora menjača je procenjen kao srednje nizak - **ocena 0,35**).

Procenjeni rizik od pranja novca i finansiranja terorizma kod ovlašćenih menjača i javnog poštanskog operatora, uključujući i rizik od neprimenjivanja radnji i mera iz Zakona, Poreska uprava preispituje periodično, kao i kada ima saznanja da je kod obveznika došlo do značajne promene upravljačke ili organizacione strukture ili načina rada.

Poreska uprava, kao organ koji izdaje rešenja o izdavanju ovlašćenja za obavljanje menjačkih poslova, može privremeno ili trajno da zabrani obavljanje delatnosti ovlašćenom menjaču, u naročito opravdanim slučajevima.

Ovlašćeni menjači i javni poštanski operatorsu dužni da izrade i redovno ažuriraju analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, kao i da preduzimaju radnje i mere, u skladu sa Zakonom i Smernicama.

II CILJ SMERNICA

Cilj donošenja Smernica je da uputi ovlašćene menjače i javnog poštanskog operatora kako da sprovedu pristup zasnovan na proceni rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, kako da izradei redovno ažuriraju analizu rizika i efikasno upravljaju rizikom kroz primenu adekvatnih radnji i mera, u cilju otkrivanja i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

Cilj da ovlašćeni menjači i javni poštanski operator uspostave delotvorne sisteme za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, kako ne bi bili iskorišćeni za aktivnosti pranja novca i finansiranja terorizma i kako bi bili usklađeni sa relevantnim standardima u ovoj oblasti.

III POJAM PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Pranjem novca, u smislu Zakona, smatra se:

- 1) konverzija ili prenos imovine stečene izvršenjem krivičnog dela;
- 2) prikrivanje ili netačno prikazivanje prave prirode, porekla, mesta nalaženja, kretanja, raspolaganja, vlasništva ili prava u vezi sa imovinom koja je stečena izvršenjem krivičnog dela;
- 3) sticanje, držanje ili korišćenje imovine stečene izvršenjem krivičnog dela.

Nezakonito sticanje imovine i profit je glavni motiv organizovanog vršenja krivičnih dela.

Finansiranjem terorizma, u smislu Zakona, smatra se obezbeđivanje ili prikupljanje imovine ili pokušaj njenog obezbeđivanja ili prikupljanja, u nameri da se koristi ili sa znanjem da može biti korišćena, u celosti ili delimično:

- 1) za izvršenje terorističkog akta;
- 2) od strane terorista;
- 3) od strane terorističkih organizacija.

Pod finansiranjem terorizma smatra se i podstrekivanje i pomaganje u obezbeđivanju i prikupljanju imovine, bez obzira da li je teroristički akt izvršen i da li je imovina korišćena za izvršenje terorističkog akta.

Osnovni cilj pojedinaca i organizacija koji su umešani u finansiranje terorizma ne mora biti prikrivanje izvora finansijskih sredstava, već je to prvenstveno želja da se prikrije priroda aktivnosti za čije su finansiranje ta novčana sredstava namenjena. Novčana sredstva za finansiranje terorizma mogu poticati iz zakonitih izvora, kao što su donacije, prihodi stečeni zakonitim poslovanjem, dobrotvorne organizacije i iz nezakonitih izvora kao što su krijumčarenje droge, krijumčarenje oružja, zlata i dijamanta, pronevere, otmice, iznude i drugakrivična dela.

U postupku analize i procene rizika značajno je da svi obveznici shvate da do pranja novca i finansiranja terorizma dolazi da bi se omogućila „legalizacija“ kriminala i terorizam. Naime, za osobe koji se bave kriminalom i za teroriste je bitno da raspolazu obrtnim kapitalom. Zato je važno da se otkriju izvori novca i imovina kojom raspolazu, a zatim da se sagledaju posledice delovanja kriminalnih grupa, **pojedinaца** i terorista i ocene rizične situacije, kako bi se na pravi način odgovorilo na ove rizike isprečilo pranje novca i finansiranje terorizma.

Efikasan sistem borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma podrazumeva analizu oba rizika.

IV PRISTUP ZASNOVAN NA PROCENI RIZIKA

1. Pojam rizika

Rizik je funkcija tri činioca: pretnje, ranjivosti i posledice.

Procena rizika predstavlja donošenje ocene o pretnjama, ranjivostima i posledicama.

Pretnja je lice ili grupa lica, odnosno aktivnost, koji mogu da nanesu štetu obvezniku. Prilikom sagledavanja pretnji, ovlašćeni menjači i javni poštanski operator treba da pođu od rezultata Nacionalne procene rizika.

Ranjivost je sve ono što obveznika čini izloženim riziku od pranja novca odnosno finansiranja terorizma (npr. nedovoljno poznavanje propisa koji regulišu ovu oblast, neadekvatna primena zakonskih propisa itd.). Cilj je da ovlašćeni menjači i javni poštanski operator mere svoje kapacitete na one činioce koji predstavljaju slabosti u sistemu za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma i sistemu kontrole, kako bi unapredili delotvornost sistema mera i radnji za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma i svoje kapacitete u ovoj oblasti.

Posledica predstavlja štetu koju bi pranje novca ili finansiranje terorizma mogli prouzrokovati i obuhvata uticaj kriminalne ili terorističke aktivnosti na obveznika, finansijski sistem, društvo i privredu u celini. Posledica za ovlašćene menjače i javnog poštanskog operatora mogla bi biti pr. novčanakazna, jer su propustili da se delotvorno suprotstave rizicima ili narušeni ugled, jersu neadekvatnom procenom rizika i neadekvatnim merama, potpomogli pranju novca ili finansiranje terorizma.

2. Metodologija za procenu rizika

Metodologija za procenu rizika podrazumeva da obveznik utvrdi način, odnosno tehnike koje će koristiti u postupku analize i procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma. To znači da ovlašćeni menjači i javni poštanski operator pre početka postupka procene rizika treba da utvrde koje će organizacione jedinice biti deo ovog postupka, kako će prikupljati podatke, iz kojih izvora, kako će analizirati rizike, ko će koordinirati postupkom (ovlašćeno lice ili njegov zamenik), kada će postupak započeti, ko će sačiniti dokument Procena rizika i sl. Dokument Procena rizika treba jasno i konkretno da ukaže na koji način je ovlašćeni menjač ili javni poštanski operator procenio određene rizike, kako na nivou svog celokupnog poslovanja, tako i na nivou stranke i transakcije, kako je implementirao procenjeni rizik države, koje radnje i mere je predvideo na osnovu dobijenih rezultata za različite kategorije rizika, a sve u cilju uspostavljanja delotvornog sistema za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

3. Uloga rukovodstva

Rukovodstvo obveznika mora prilikom odlučivanja o poslovnoj politici, strateškim ciljevima i planovima da uzme u obzir i rizike od pranja novca i finansiranja terorizma. Zato od samog početka treba da bude uključeno u pripreme, analizu i procenu rizika, kako bi razvijali i unapređivali mere i radnje za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, uspostavili delotvorni sistem nadzora, ali i utvrdili način dokumentovanja i prezentovanja rezultata procene. Rukovodstvo mora da obezbedi da zaposleni poštuju interne procedure i utvrđenu politiku. Ono treba da podstiče etičku kulturu poslovanja i etičko ponašanje zaposlenih, da kontinuirano jača kapacitete, znanje i svest kod zaposlenih o značaju preispitivanja i ažuriranja procene rizika i značaju efikasnog upravljanja rizikom kroz preduzimanje adekvatnih mera i radnji za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

4. Analiza rizika

Obveznik je dužan da izradi i redovno ažurira analizu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, u skladu sa Zakonom i Smernicama.

Takođe, dužan je da analizu rizika dostavi Poreskoj upravi, na njen zahtev, u roku od tri dana od dana ispostavljanja tog zahteva, osim ako u zahtevu nije određen duži rok.

Analiza rizika mora da bude srazmerna prirodi i obimu poslovanja, kao i veličini obveznika (broj menjačkih i blagajničkih mesta, obim prometa, broj transakcija, visina transakcija, lokacija menjača itd.).

Analiza rizika mora da sadrži:

- 1) analizu rizika u odnosu na celokupno poslovanje obveznika;
- 2) analizu rizika za svaku grupu ili vrstu stranke, odnosno usluge koje obveznik pruža u okviru svoje delatnosti, odnosno transakcije.

Na osnovu analize rizika obveznik svrstava stranku u jednu od sledećih kategorija rizika:

- 1) niskog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, pa primenjuje najmanje pojednostavljene radnje i mere;
- 2) srednjeg rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, pa primenjuje najmanje opšte radnje i mere;
- 3) visokog rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, pa primenjuje pojačane radnje i mere.

Analiza rizika mora da uzme u obzir osnovne vrste rizika: geografski rizik, rizik stranke, rizik transakcije i rizik usluge, ali i druge vrste rizika, ako ih je obveznik identifikovao.

V POSTUPAK PROCENE RIZIKA

Obveznik je dužan da procenjuje izloženost riziku od pranja novca i finansiranja terorizma.

Kako bi utvrdili izloženost riziku od pranja novca i finansiranja terorizma, neophodno je da ovlašćeni menjači i javni poštanski operator upoznaju svaki segment poslovanja u domenu gde se pretnja od pranja novca ili finansiranja terorizma može pojaviti, i da procene svoju ranjivost u odnosu na pretnju.

Potrebno je da se identifikuju svi rizici, kao i da se u taj postupak uključe sve organizacione jedinice, ukoliko ih ima više. Veličina obveznika, broj transakcija, obim prometa, lokacija, imaju važnu ulogu u procenivanju ranjivosti obveznika. Sveobuhvatna procena rizika je važna, kako bi obveznik pravilno utvrdio i efikasno primenio mere kontrole za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, koje su srazmerne prepoznatom riziku i kako bi se usredsredio na one stranke transakcije koje imaju potencijalno veći rizik.

Postupak procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma ima četiri faze:

1. Prepoznavanje različitih vrsta rizika;
2. Analiza rizika;
3. Upravljanje rizicima;
4. Nadzor nad rizicima i ažuriranje procene rizika.

1. Prepoznavanje različitih vrsta rizika

Prva faza podrazumeva prepoznavanje različitih vrsta rizika koji su specifični za obveznika, odnosno za transakciju i stranku.

1) Geografski rizik

Pod geografskim rizikom se podrazumeva procena izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma koja zavisi od države porekla stranke, odnosno lica koje obavlja transakciju i područja odnosno teritorije gde je lociran obveznik.

Viši rizik od pranja novca i finansiranja terorizma imaju stranke čije je poreklo iz države:

- prema kojima su Ujedinjene nacije, Savet Evrope, OFAC, ili druge međunarodne organizacije primenile sankcije, embargo ili slične mere;
- koje su od strane kredibilnih institucija (FATF, Savet Evrope, MMF, Svetska banka) označene kao države koje ne primenjuju adekvatne mere za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- koje su od strane kredibilnih institucija (FATF, Ujedinjene nacije) označene kao države koje podržavaju ili finansiraju terorističke aktivnosti ili organizacije;
- koje su od strane kredibilnih institucija (Svetska banka, MMF) označene kao države s visokim stepenom korupcije i kriminala.

Ministar finansija, na osnovu ovlašćenja iz Zakona utvrđuje listu država koje primenjuju međunarodne standarde u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma najmanje na nivou standarda Evropske unije (tzv. bela lista), kao i listu država koje uopšte ne primenjuju standarde u ovoj oblasti (tzv. crna lista).

Primer:

Veća je izloženost riziku od pranja novca i finansiranja terorizma kod menjača čija su menjačka mesta locirana u oblasti koju posećuje mnogo turista, nego kod menjača koji su locirani u ruralnom području, gde stranke i lično poznaju.

Veća je izloženost riziku kod menjača čija su menjačka mesta locirana u blizini železničkih i autobuskih stanica, aerodroma i graničnih prelaza, gde je velik broj stranaca i gde se obavlja veliki broj transakcija, a menjač ne poznaje stranke.

Veća je izloženost riziku na frekventnijim lokacijama (na sajmovima, manifestacijama, centru grada), gde je broj stranaka i transakcija veći, nego na manje frekventnim lokacijama. Takođe

transakcije sa strankama iz regiona, odnosno bliskog geografskog područja mogu biti manje rizične od transakcija sa strankama koje žive van regiona, odnosno geografskog područja.

2) Rizik stranke

Rizik stranke podrazumeva procenu da li je stranka povezana sa višim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma i koliko je verovatno da će određena kategorija stranke zloupotrebiti obveznika za pranje novca ili finansiranje terorizma.

Na veći rizik mogu ukazati sledeće aktivnosti:

- stranka se sumnjivo ili neuobičajeno ponaša;
- stranka izbegava obaveze, odnosno okleva da nastavi sa transakcijom nakon što je obavestena da treba da se identifikuje;
- stranka daje informacije koje se čine minimalnim, lažnim i nedoslednim;
- stranka menja informacije koje je dala nakon što se od nje zahteva višedetalja;
- stranka odbija da pokaželičnu ispravu;
- stranka želi da raspravlja o obavezi identifikacije ili dostavljanja podataka Upravi za sprečavanje pranja novca (u daljem tekstu: Uprava) sa očitom namerom da to izbegne;
- stranka preti u nastojanju da spreči identifikaciju ili dostavljanje podataka Upravi;
- stranka iskazuje zabrinutost zbog namere da obveznik dostavi podatke Upravi;
- stranka odustaje od transakcije nakon što joj je rečeno da mora da se identifikuje;
- stranka pokušava da smanji iznos transakcije nakon što je saznala da treba da se identifikuje;
- stranka hoće da kupi/proda veći iznos novca ili da obavi značajan broj transakcija;
- stranka donosi novcu omotima za novčanice sa različitim bankovnim žigovima;
- stranku kontroliše druga osoba, posebno kada se čini da toga nije svesna ili se radi o starijoj osobi koja se nalazi u pratnji lica sa kojim nije u srodstvu;
- stranka je osoba sa kriminalnom prošlošću koja hoće da kupi/proda veći iznos novca ili da obavi značajan broj transakcija;
- stranka je student, nezaposleno lice ili osoba sa niskim primanjima, a menja velike iznose novca;
- stranka u velikim iznosima vrši zamenu novčanica u većim apoenima za novčanice malih apoeni ili zamenu novčanica malih apoeni za novčanice većih apoeni u istoj valuti (usitnjavanje ili ukupnjavanje novčanica), naročito ako takve transakcije nisu karakteristične za stranku;
- stranka vrši zamenu pohabanih i oštećenih novčanica u značajnom iznosu;
- stranka vrši zamenu novčanica koje su umotane i upakovane što nije uobičajeno za tu stranku;
- stranka predaje neprebrojan novac, a nakon prebrojavanja, smanjuje transakciju na iznos koji je nešto ispod limita za koji postoji zakonska obaveza prijavljivanja;
- stranka vrši zamenu većeg iznosa novca iz jedne u drugu stranu valutu (konverzija velikih iznosa);
- stranka vrši zamenu većeg iznosa novca ipri tome zahteva od menjača usitnjavanje transakcija na iznose koji ne podležu prijavljivanju po Zakonu;
- stranka vrši zamenu većeg iznosa novca i pri tome nije zainteresovana ni za kurs koji menjač primenjuje niti za visinu provizije koju menjač naplaćuje;
- stranka ili članovi njene porodice vrše transakcije zamene novca na veće iznose učestalo ili ciklično tj. u istim vremenskim intervalima (istih dana u nedelji, mesecu i sl.);
- stranka ili članovi njene porodice vrše učestale transakcije zamene novca na iste i zaokružene iznose ili na iznose koji su nešto niži od iznosa za prijavljivanje po Zakonu;
- stranka prilikom kupovine većeg iznosa američkih dolara insistira na apoenima za koje ne postoji obaveza vršenja identifikacije stranke po propisima koji regulišu menjačko poslovanje (apoeni od 50 i 100 USD);
- menjač ima saznanje da je stranka u toku istog dana i na drugim menjačkim mestima vršila transakcije kupoprodaje ili zamene novca u većem iznosu;
- stranka nudi menjaču novac, poklon ili uslugu za pružanje usluge menjačkog posla;
- stranka neuobičajeno dobro poznaje zakonske propise u vezi sa prijavljivanjem sumnjivih transakcija, brzo potvrđuje menjaču da su novčana sredstva «čista» i sl.;
- stranka je veoma «pričljiva» u vezi sa temama koje se tiču pranja novca ili finansiranja terorizma;

- stranka obavlja transakciju u pratnji lica koje očigledno nadzire ponašanje stranke ili insistira da se transakcija brzo obavi;
- za potrebe identifikacije, stranka daje na uvid dokumenta koja izgledaju kaoda su falsifikovana, izmenjena ili netačna;
- stranka se interesuje na koji način može da izvrši zamenu većegznosa novca bez podnošenja na uvid ličnog dokumenta u svrhu identifikacije stranke;
- stranka daje na uvid samo kopije dokumenata za ličnu identifikaciju;
- stranka pokušava da dokaže svoj identitet na drugi način, a ne predajomličnog identifikacionog dokumenta;
- stranka za potrebe identifikacije daje dokumenta koja su izdata uinostranstvu, a čiju proveru autentičnosti nijemoguće izvršiti;
- stranka je funkcioner.

3) Rizik transakciji usluge

Sveobuhvatna procena rizika od pranja novca i finansiranja terorizma mora da uzme u obzir potencijalne rizike koji potiču od transakcija kupovine i prodaje efektivnog stranog novca fizičkim licima. Obveznik mora da proceni verovatnoću da će stranka zloupotrebiti obveznika odnosno transakciju za pranje novca ili finansiranje terorizma, kao i da proceni uticaj takve pojave na isti način na koji procenjuje i rizik stranke.

Na veći rizik mogu ukazati sledeće aktivnosti:

- transakcije u iznosu nešto nižem od 5.000 evra;
- više međusobno povezanih transakcija u iznosu nešto nižem od 5.000 evra;
- transakcije u iznosu od 15.000 evra ili više;
- više međusobno povezanih transakcija u iznosima manjim od 15.000 evra a koje ukupno prelaze iznos od 15.000 evra;
- transakcije u velikim iznosima kada stranka vrši zamenu novčanica u većim apoenima zanovčanice malih apoena ili zamenu novčanica malih apoena za novčanice većih apoena u istoj valuti (usitnjavanje ili ukрупnjavanje novčanica);
- neuobičajeno učestale transakcije gde su novčanice pohabane, odnosno oštećene, odnosno upakovane u omote različitih banaka i sl.;
- transakcije zamene većegznosa novca iz jedne u drugu stranu valutu (konverzija velikih iznosa);
- učestale transakcije zamene novca na iste i zaokružene iznose ili na iznose koji su nešto niži od iznosa za prijavljivanje Upravi;
- transakcije kupoprodaje ili zamene većegznosa novca pri čemu se zahteva od menjača usitnjavanje transakcije na iznose koji ne podležu prijavljivanju po Zakonu;
- transakcije kupoprodaje ili zamene većegznosa novca učestalo ili ciklično tj. u istim vremenskim intervalima (istih dana u nedelji, mesecu i sl.).

2. Analiza rizika

Druga faza podrazumeva da obveznik vrši analizu rizika za svaku grupu ili vrstu stranke i transakcije i analizira rizika u odnosu na svoje celokupno poslovanje. Analiza rizika je specifična za svakog obveznika, tako da se zaključak mora zasnivati na svim relevantnim informacijama. Analiza rizika mora redovno da se ažurira.

Obveznik sam odlučuje kako će izraziti procenjeni rizik, opisno (npr. viši, srednji, niži rizik ili mala verovatnoća, srednja verovatnoća, visoka verovatnoća, veoma visoka verovatnoća i sl.) ili numerički (mora se opisati kako je došlo do tog nivoa rizika kroz numerički pokazatelj) ili će izraditi matricu rizika.

Primeri analize rizika za menjače sa primerima propisanih obaveza:

Primer 1

Na menjačko mesto je došlo fizičko lice sa namerom da kupi 5.000 evra. Kako je obveznik koji vrši menjačke poslove dužan da utvrdi i proveriti identitet stranke prilikom vršenja transakcije u

iznosu od 5.000 evra ili više, blagajnik je dužan da utvrdi i proveri identitet stranke pribavljanjem Zakonom propisanih podataka (ime i prezime, datum i mesto rođenja, prebivalište ili boravište i JMBG fizičkog lica, vrstu i broj ličnog dokumenta, naziv izdavaoca, datum i mesto izdavanja, u daljem tekstu: propisani podaci), da pribavi fotokopiju ličnog dokumenta i na njemu upiše datum, vreme i svoje lično ime (shodno propisima koji regulišu menjačko poslovanje, menjač je dužan i da u potvrdu unese podatke o fizičkom licu - ime i prezime i njegov lični broj iz važeće lične karte ili broj važeće putne isprave).

Procena rizika na ovom primeru:

Procena rizika na nivou stranke: stranka je dala blagajniku lični dokument za identifikaciju, ponaša se uobičajeno, rizik je nizak.

Procena rizika na nivou transakcije: transakcija je gotovinska, u iznosu od 5.000 evra, kada je obveznik po Zakonu dužan da utvrdi i proveri identitet stranke, rizik je srednji.

Procena rizika na nivou obveznika: u Nacionalnoj proceni rizika Republike Srbije sektor menjača je procenjen kao srednje nizak, blagajnik poznaje propise pa je rizik nizak, blagajnik je izvršio je sve propisane radnje identifikacije stranke pa je rizik da će stranka zloupotrebiti obveznika niska, u pitanju su gotovina i efektivni strani novac, pa je rizik visok, procenjeni rizik na nivou obveznika je srednji.

Ukupni procenjeni rizik: srednji.

Primer 2

Na menjačko mesto je došao par sa namerom da proda po 2.500 evra, ukupno 5.000 evra. Kako je obveznik koji vrši menjačke poslove dužan da utvrdi i proveri identitet stranke prilikom vršenja transakcije u iznosu od 5.000 evra ili više, bez obzira da li se radi o jednoj ili više međusobno povezanih transakcija, blagajnik je dužan da utvrdi i proveri identitet oba fizička lica pribavljanjem propisanih podataka, da pribavi fotokopije ličnog dokumenta oba lica i da na njima da upiše datum, vreme i svoje lično ime (shodno propisima koji regulišu menjačko poslovanje, menjač je dužan i da u potvrde unese podatke o fizičkom licu - ime i prezime i njegov lični broj iz važeće lične karte ili broj važeće putne isprave).

Procena rizika na ovom primeru:

Procena rizika na nivou stranke: stranke ne žele da daju blagajniku lični dokument za identifikaciju, pa blagajnik ne može da izvrši propisane radnje i mere, rizik je visok.

Procena rizika na nivou transakcije: međusobno povezane transakcije u iznosu od 5.000 evra, kada je obveznik po Zakonu dužan da utvrdi i proveri identitet stranke, rizik je srednji.

Procena rizika na nivou obveznika: u Nacionalnoj proceni rizika Republike Srbije sektor menjača je procenjen kao srednje nizak, blagajnik poznaje propise i odbiće izvršenje transakcije, jer ne može da utvrdi i proveri identitet fizičkih lica, o tome će sačiniti službenu belešku, razmotriće da li postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma te ako postoje odmah će obavestiti Upravu, rizik je srednje nizak, procenjeni rizik na nivou obveznika je srednje nizak.

Ukupni procenjeni rizik: srednji.

Primer 3

Na menjačko mesto je došlo fizičko lice sa namerom da proda 500 evra. Kako se radi o transakciji u malom iznosu, sa strankom koja se uobičajeno ponaša, blagajnik nije dužan da utvrdi i proveri identitet stranke.

Procena rizika na nivou stranke: stranka se uobičajeno ponaša, a iznos koji želi da proda je mali, rizik je nizak.

Procena rizika na nivou transakcije: transakcija je gotovinska, ali u malom iznosu od 500 evra, kada obveznik po Zakonu nije dužan da utvrdi i proveri identitet stranke, rizik je srednje nizak.

Procena rizika na nivou obveznika: u Nacionalnoj proceni rizika Republike Srbije sektor menjača je procenjen kao srednje nizak, u pitanju je gotovina i efektivni strani novac u malom iznosu, pa je procenjeni rizik na nivou obveznika srednje nizak.

Ukupni procenjeni rizik: srednje nizak.

Na isto menjačko mesto je došlo fizičko lice sa namerom da proda 4.900 evra. Kako se radi o transakciji čiji je iznos nešto niži od iznosa kada je blagajnik dužan da utvrdi i proveri identitet stranke, procenjeni rizik transakcije bi bio srednji, stranka se uobičajeno ponaša, rizik stranke bi bio srednje nizak. Međutim ako blagajnik primeti da se stranka neuobičajeno ponaša, npr. raspituje se do kog iznosa se ne vrši utvrđivanje i provera identiteta stranke pre nego što se odluči da proda 4.900 evra, procenjeni rizik stranke bi bio visok, pa je blagajnik dužan da utvrdi i proveri identitet stranke pribavljanjem propisanih podataka, da pribavi fotokopiju ličnog dokumenta, na njemu upiše datum, vreme i svoje lično ime, kao i da Upravi dostavi propisane podatke.

Primer 4

Obveznik može izraziti procenjeni rizik i putem matrice rizika, na primer:

Matrica 1 – Procena rizika u odnosu stranka/iznos transakcije

Stranka \ Transakcija	do 4.999 evra	5.000-9.999 evra	10.000-14.999 evra	15.000 evra i više
Domaće fizičko lice	srednje nizak	srednji	visok	visok
Funkcioner	visok	visok	visok	visok
Strano fizičko lice	srednje nizak	srednji	visok	visok
Sumnjivo fizičko lice	visok	visok	visok	visok

Matrica 2 – Procena rizika u odnosu stranka/uticaj na obveznika

Stranka	Verovatnoća da stranka zloupotrebi obveznika	Uticaj na obveznika	Procena rizika
Domaće fizičko lice	srednja	umeren	srednji
Funkcioner	velika	veliki	visok
Strano fizičko lice	srednja	umeren	srednji
Sumnjivo fizičko lice	velika	veliki	visok

U nastavku teksta dati su još neki primeri propisanih obaveza. Menjač je uvek dužan da izvrši procenu rizika shodno napred navedenim primerima:

* Na menjačko mesto je došlo fizičko lice sa namerom da kupi 15.000 evra. Blagajnik je dužan da utvrdi i proveri identitet stranke pribavljanjem propisanih podataka, da pribavi fotokopiju ličnog dokumenta, na njemu upiše datum, vreme i svoje lično ime (shodno propisima koji regulišu menjačko poslovanje, u potvrdu unese podatke o fizičkom licu -ime i prezime i njegov lični broj iz važeće lične karte ili broj važeće putne isprave), kao i da Upravi dostavi propisane podatke i to odmah kada je izvršena, a najkasnije u roku od tri dana od dana izvršenja transakcije. Obveznik je dužan da izvrši procenu rizika.

* Na menjačko mesto je došlo fizičko lice sa namerom da proda 4.000 evra i pri tom se neuobičajeno ponaša, nervozno je i nije zainteresovano ni za kupovni kurs menjača ni za visinu provizije. Pošto se stranka neuobičajeno ponaša, stranka i transakcija su sumnjive, pa je blagajnik dužan da utvrdi i proveri identitet stranke pribavljanjem propisanih podataka, da pribavi fotokopiju ličnog dokumenta, na njemu upiše datum, vreme i svoje lično ime, kao i da Upravi dostavi propisane podatke. Obveznik je dužan da izvrši procenu rizika.

* Na menjačko mesto je došlo fizičko lice sa namerom da kupi 1.000 USD i insistira na poenima za koje ne postoji obaveza vršenja identifikacije stranke popropisima koji regulišu menjačko poslovanje (radizaštite fizičkog lica od falsifikata, vanoptičajnih novčanica i sl. menjač je dužan da kod svake prodaje fizičkom licu USDu apoenima od 50 i 100 USD, u potvrdu unese podatke o fizičkom licu- ime i prezime i lični broj rezidenta iz važeće lične karte ili pasoša odnosno broj važeće putne isprave nerezidenta, kao i serijske brojeve novčanica). Kako se radi o transakciji sa

strankom koja se sumnjivo ponaša, blagajnik je dužan da utvrdi i proveri identitet stranke pribavljanjem propisanih podataka, da pribavi fotokopiju ličnog dokumenta, na njemu upiše datum, vreme i svoje lično ime, kao i da Upravi dostavi propisane podatke. Obveznik je dužan da izvrši procenu rizika.

Naime, ovlašćeni menjači i javni poštanski operatorsu dužni da uvek kada u vezi sa transakcijom ili strankom postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma obaveste Upravu i dostave joj propisane podatke. Takođe su dužni da odbiju izvršenje transakcije ako ne mogu da utvrde i provere identitet fizičkog lica, da o tome sačine službenu belešku u pismenoj formi i ako postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma odmah obaveste Upravu.

3. Upravljanje rizicima

Treća faza podrazumeva aktivno upravljanje rizicima. To znači da obveznik jasno definiše prioritete i aktivnosti za svaku meru i radnju i da sprovede poslovnu politiku primerenu procenjenom riziku, kroz odgovarajuće procedure, mehanizme i kontrolu, u cilju smanjenja odnosno eliminisanja rizika.

Za upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma potrebno je da se angažuju sve organizacione jedinice (npr. sva menjačka i blagajnička mesta) kod obveznika, sa jasnom ulogom, nivoom ovlašćenja i odgovornosti koju ima svaka, kako u odnosu na druge organizacione jedinice, tako i u odnosu na obveznika kao celinu i u odnosu na nivo izloženosti i uticaju na rizike.

Potrebno je da rukovodioci organizacionih jedinica, koji su odgovorni za upravljanje rizicima na nivou svoje jedinice, ako je organizaciona struktura veća, razrade procedure za upravljanje rizicima od pranja novca i finansiranja terorizma, tako da te procedure budu primerene konkretnim zadacima u organizacionoj strukturi obveznika i da budu usglašene sa procedurama, ciljevima i načelima procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma na nivou obveznika.

4. Nadzor nad rizicima i ažuriranje procene rizika

Obveznik je dužan da analizira rizika od pranja novca i finansiranja terorizma redovno ažurira. Dužan je da svoju procenu rizika, kroz interni sistem nadzora, redovno preispituje kako bi utvrdio da li su se rizici promenili i u kojoj meri, da li ima dovoljno resursa za upravljanje rizikom (finansijska sredstva i kadrovska rešenja), da li su se promenile okolnosti vezane za prirodu, veličinu i složenost njegovog poslovanja, da li su se promenili metodi i trendovi u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, kakva su dešavanja u ovoj oblasti na međunarodnom planu, da li je bilo promene propisa itd. i daje po potrebi ažurira.

Obveznik ažuriranju rizika treba da pristupi uvek kada menja svoju poslovnu politiku i strategiju i kada uoči nedostatke u efikasnosti utvrđenih mera i radnji. Po završenom nadzoru, ovlašćeni menjači i javni poštanski operator su dužni da sačinjeni dokumenti dostave ga rukovodstvu.

Rezultat nadzora treba da skrene pažnju obvezniku na sve potencijalne propuste npr. neusaglašenost sa propisima, neodgovarajuće mere i radnje, nove rizične okolnosti koje su nastupile u okruženju ili kod samog obveznika, da nivo svesti kod obveznika nije primeren potencijalnoj izloženosti riziku od pranja novca i finansiranja terorizma i sl., kako bi ih ispravio.

Obveznik internim aktima propisuje kada i kako preispituje i ažurira rizike, kako na nivou obveznika, tako i na nivou stranke/transakcije, kako bi uspostavio sistem koji trajno nadzire i konstantno preispituje rizike od pranja novca i finansiranja terorizma.

5. Rezultat procene rizika

Obveznik je dužan da izradi dokument Procena rizika, koji će koristiti za definisanje poslovne politike i odgovarajućih procedura u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i koji dostavlja nadzornom organu, na njegov zahtev. Na samom obvezniku je da odluči do koje mere će dokument biti detaljan. Međutim, bitno je da rezultati procene rizika budu jasni i da se razume kako se do njih došlo. Najviše rukovodstvo treba da bude upoznato sa svim rezultatima i treba da prati ceo postupak.

VIINTERNA POLITIKA I PROCEDURE

Kada obveznik izvrši procenu rizika, primenjuje strategiju upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma kako bi sproveo odgovarajuću internu politiku i procedure. Utvrđena interna politika i procedure treba da omoguće obvezniku da efikasno upravlja prepoznatim rizicima, kako bi ih ublažio i uklonio, kao i da svoje resurse usmeri u one oblasti koje su najrizičnije, u cilju sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma. Što je rizik viši, to se više kontrolnih mera mora primeniti.

Obveznik je dužan da sačini odgovarajuća unutrašnja akta kojima će radi efikasnog upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma obuhvatiti radnje i mere definisane u Zakonu i Smernicama.

Radnje i mere za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma obveznik je dužan da preduzima pre, u toku i nakon vršenja transakcije.

Radnje i mere koje preduzima obveznik

1. Poznavanje i praćenje stranke

Radnje i mere poznavanja i praćenja stranke, utvrđivanje i provera identiteta stranke na osnovu dokumenata, podataka ili informacija pribavljenih iz pouzdanih i verodostojnih izvora, obveznik sprovodi:

1) prilikom vršenja transakcije u iznosu od 5.000 evra ili više u dinarskoj protivvrednosti, bez obzira na to da li se radi o jednoj ili više međusobno povezanih transakcija, i to pre izvršenja transakcije;

2) kada u vezi sa strankom ili transakcijom postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma;

3) kada postoji sumnja u istinitost ili verodostojnost pribavljenih podataka o stranci.

Obveznik utvrđuje i proverava identitet stranke pribavljanjem propisanih podataka. Prilikom identifikacije fizičkog lica dužan je da pribavi fotokopiju ličnog dokumenta tog lica i da na toj fotokopiji upiše datum, vreme i lično ime lica koje je izvršilo uvid. Ako prilikom utvrđivanja i provere identiteta stranke obveznik posumnja u istinitost ili verodostojnost isprava dužan je da od stranke pribavi pismenu izjavu o istinitosti i verodostojnosti podataka i isprava.

Obveznik je dužan da odbije izvršenje transakcije ako ne može da utvrdi i proveri identitet stranke. O ovom slučaju obveznik je dužan da sačini službenu belešku u pismenoj formi, kao i da razmotri da li postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, te o tome obavesti Upravu. Službenu belešku i fotokopiju ličnog dokumenta obveznik čuva u skladu sa Zakonom.

Pojačane radnje i mere poznavanja i praćenja stranke obveznik je dužan da preduzima:

- prilikom vršenja transakcije u iznosu od 5.000 evra ili više, bez obzira na to da li se radi o jednoj ili više međusobno povezanih transakcija, sa strankom koja je funkcioner;

- prilikom vršenja transakcije sa strankom iz države koja ima strateške nedostatke u sistemu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma;

- kada proceni da zbog načina vršenja transakcije, profila stranke, odnosno drugih okolnosti povezanih sa strankom postoji ili bi mogao postojati visok stepen rizika za pranje novca ili finansiranje terorizma.

Saglasno odredbama Zakona, funkcioner, kao politički izložena ličnost predstavlja, visoko rizičnu stranku, te stoga obveznik mora da sprovede procenu rizika u svim slučajevima kada takva ličnost istupa kao stranka, pre izvršenja transakcije. Obveznik je dužan da svojim internim aktom definiše koje će pojačane radnje i mere, i u kom obimu, primenjivati u svakom konkretnom slučaju, kao i postupak kojim će utvrditi da li je stranka funkcioner.

2. Dostavljanje informacija, podataka i dokumentacije Upravi

Obveznik je dužan da Upravi dostavi podatke o svakoj gotovinskoj transakciji u iznosu od 15.000 evra ili više u dinarskoj protivvrednosti, i to odmah kada je izvršena, a najkasnije u roku od tri dana od dana izvršenja transakcije.

Obveznik je dužan da Upravi dostavi podatke uvek kada u vezi sa transakcijom ili strankom postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma i to pre izvršenja transakcije, kao i da navede rok u kome ta transakcija treba da se izvrši. U slučaju hitnosti, takvo obaveštenje može se dati i telefonom, ali se mora dostaviti Upravi i u pismenom obliku najkasnije sledećeg radnog dana. Obaveza obaveštavanja o ovim transakcijama odnosi se i na planiranu transakciju, bez obzira na to da li je izvršena.

Podaci se Upravi dostavljaju na Obrascu za prijavu gotovinskih i sumnjivih transakcija i sumnjivih aktivnosti (Obrazac 1), koji je, sa uputstvom za njegovo popunjavanje sastavni deo Pravilnika o metodologiji za izvršenje poslova u skladu sa Zakonom, a nalazi se i na sajtu Uprave. Obveznik treba jasno da navede da li se radi o sumnjivoj transakciji/stranci kao i razlozima za sumnju da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma.

3. Određivanje ovlašćenog lica i njegovog zamenika

Obveznik je dužan da imenuje ovlašćeno lice i njegovog zamenika odmah po dobijanju ovlašćenja za obavljanje menjačkih poslova, odnosno pre vršenja prve transakcije. Ako obveznik ima jednog zaposlenog, taj zaposleni se smatra ovlašćenim licem.

Obveznik je dužan da Upravi dostave podatke o ličnom imenu i nazivu radnog mesta ovlašćenog lica i njegovog zamenika, kao i podatke o ličnom imenu i nazivu radnog mesta člana najvišeg rukovodstva odgovornog za primenu Zakona, kao i svaku promenu tih podataka najkasnije u roku od 15 dana od dana imenovanja.

Obveznik je dužan da ovlašćenom licu i zameniku obezbedi uslove za rad, kao i pomoć i podršku pri vršenju poslova, kao i da ih redovno obaveštava o činjenicama koje su, ili koje bi mogle biti povezane sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma. Obveznik je dužan da propiše način saradnje između ovlašćenog lica i ostalih organizacionih jedinica.

4. Obaveza redovnog stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih

Obveznik je dužan da obezbedi redovno stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih koji obavljaju poslove sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma. Stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje se odnosi na upoznavanje sa odredbama Zakona, Smernicama, propisima, internim aktima, stručnom literaturom iz ove oblasti, listom indikatora, kao i kontinuirano informisanje na sajtu Uprave i Poreske uprave.

Obveznik je dužan da izradi program godišnjeg stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih za sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma najkasnije do kraja marta za tekuću godinu.

Program mora najmanje da sadrži:

- 1) planirani broj obuka na godišnjem nivou;
- 2) planirani broj zaposlenih koji će pohađati obuke, kao i profil zaposlenih kojima su obuke namenjene;
- 3) teme iz oblasti sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma koje će biti predmet obuke;
- 4) način realizacije obuke (seminari, radionice i dr.).

Obveznik je dužan da u godini za koju je donet program, a najkasnije do kraja marta naredne godine sprovede obuke i sačini službenu belešku. Službena beleška mora da sadrži vreme i mesto održavanja obuke, broj zaposlenih koji su prisustvovali obuci, ime i prezime lica koje je sprovedlo obuku i kratak opis obrađene teme na obuci.

5. Obezbeđivanje redovne unutrašnje kontrole

Obveznik je dužan da sprovodi redovnu unutrašnju kontrolu obavljanja poslova sprečavanja i otkrivanja pranja novca i finansiranja terorizma. Unutrašnja kontrola se sprovodi u skladu sa utvrđenim rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma.

Svrha unutrašnje kontrole je otkrivanje i otklanjanje uočenih nedostataka, kao i unapređivanje unutrašnjih sistema za otkrivanje lica i transakcija za koje se sumnja da su u vezi sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.

Obveznik je u obavljanju unutrašnje kontrole dužan da metodom slučajnog uzorka ili na drugi odgovarajući način, vrši provere i testira primene sistema za sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma i usvojenih procedura.

U slučaju promene u poslovnom procesu (npr. organizacione promene, promene poslovnih procedura), obveznik je dužan da u okviru unutrašnje kontrole proveri i uskladi svoje procedure, kako bi bile adekvatne za izvršavanje obaveza iz Zakona.

Proveru usklađenosti sistema i procedura za primenu Zakona i internih procedura, obveznik je dužan da sprovodi jednom godišnje, kao i svaki put kada dođe do promena, najkasnije do dana uvođenja tih promena.

Obveznik je dužan da sačini godišnji izveštaj o izvršenoj unutrašnjoj kontroli i preduzetim merama nakon te kontrole, najkasnije do 15. marta tekuće godine za prethodnu godinu **da ga dostavi Poreskoj upravi, na njen zahtev, u roku od tri dana od dana podnošenja tog zahteva.**

Tabela - Godišnji izveštaj o izvršenoj unutrašnjoj kontroli i preduzetim merama nakon kontrole, kao i Uputstvo za njeno popunjavanje sa primerom, nalaze se na sajtu Poreske uprave, www.poreskauprava.gov.rs, u okviru banera - Menjačko i devizno poslovanje i igre na sreću, kao i na sajtu www.devizni.gov.rs, naslov: Važno obaveštenje - Obaveza ovlašćenog menjača **i javnog poštanskog operatora** da dostavi godišnji izveštaj.

Obveznik je dužan da organizuje nezavisnu internu reviziju u čijem delokrugu je redovna procena adekvatnosti, pouzdanosti i efikasnosti sistema upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorizma kada zakon koji uređuje delatnost obveznika propisuje obavezu postojanja nezavisne interne revizije, ili kada obveznik proceni da je, imajući u vidu veličinu i prirodu posla, potrebno da postoji nezavisna interna revizija u smislu Zakona.

6. Izrada liste indikatora

Obveznik je dužan da izradi listu indikatora za prepoznavanje lica i transakcija za koje postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma. Prilikom izrade liste indikatora dužan je da unese i indikatore koje je izradio nadležni organ, a koji se objavljuju na sajtu Uprave.

Obveznik je dužan da prilikom utvrđivanja osnova sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma primenjuje listu indikatora i da uzme u obzir i druge okolnosti. Posebno je važno da svi zaposleni budu upoznati sa indikatorima i da ih primenjuju prilikom izvršenja transakcija.

7. Vođenje evidencija, zaštita i čuvanje podataka iz tih evidencija

Obveznik je dužan da vodi evidenciju podataka:

- 1) o strankama i transakcijama u iznosu od 5.000 evra ili više;
- 2) dostavljenih Upravi (gotovinske transakcije u iznosu od 15.000 evra ili više i kada u vezi sa transakcijom ili strankom postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma).

Sadržina evidencije je propisana **u članu 99. Zakona.**

Obveznik je dužan da podatke i dokumentaciju u vezi sa strankom i izvršenom analizom rizika, kao i izvršenom transakcijom, čuva najmanje deset godina od dana izvršene transakcije.

Obveznik je dužan da podatke i dokumentaciju o ovlašćenom licu, zameniku ovlašćenog lica, stručnom osposobljavanju zaposlenih i izvršenim unutrašnjim kontrolama čuva najmanje pet godina od dana prestanka dužnosti ovlašćenog lica, izvršenog stručnog osposobljavanja ili izvršene unutrašnje kontrole.

Kada obveznik dostavlja podatke, informacije i dokumentaciju Upravi, ne smatra se da je povredio obavezu čuvanja poslovne, bankarske ili profesionalne tajne.

Obveznik je dužan da preduzme neophodne mere kako bi zaštitio ovlašćeno lice i zaposlene koji sprovode odredbe Zakona od nasilnih radnji usmerenih na njihov fizički i psihički integritet.

Obveznik, odnosno lica kojima su dostupni podaci **iz člana 99. Zakona**, ne smeju stranci ili trećem licu otkriti:

- da su dostavljeni ili su u postupku dostavljanja Upravi podaci, informacije i dokumentacija o stranci ili o transakciji za koje postoji sumnja da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma;

- da je Uprava izdala nalog za privremeno obustavljanje izvršenja transakcije;
- da je Uprava izdala nalog za praćenje finansijskog poslovanja stranke;
- da je protiv stranke ili trećeg lica pokrenut ili bi mogao biti pokrenut postupak u vezi sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.

VI PRIMENA SMERNICA

Poreska uprava, shodno članu 104. i članu 110. Zakona, kao državni organ nadležan za inspekcijski nadzor u oblasti menjačkih poslova, vrši nadzor nad primenom ovog zakona kod ovlašćenih menjača i javnog poštanskog operatora.

Poreska uprava, shodno članu 6. i članu 114. Zakona donosi Smernice i one su obavezujuće za sve ovlašćene menjače i javnog poštanskog operatora.

Smernice stupaju na snagu danom potpisivanja, a primenjuju se od 15. septembra 2018. godine.

Obveznici su dužni da odmah usklade svoje poslovanje i ažuriraju interna akta u skladu sa sadržajem Smernica i odredbama Zakona.

DIREKTOR

Dragana Marković

Filename: 06 08 2018 Smernice za menjace lat
Directory: C:\Users\kpavlicic\Documents\WWW.APML.ORG.RS
Template: C:\Users\kpavlicic\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Normal.dot

m

Title:
Subject:
Author: Aleksandra Japundžić
Keywords:
Comments:
Creation Date: 10/18/2018 1:32:00 PM
Change Number: 2
Last Saved On: 10/18/2018 1:32:00 PM
Last Saved By: kpavlicic
Total Editing Time: 1 Minute
Last Printed On: 10/18/2018 1:33:00 PM

As of Last Complete Printing

Number of Pages: 13
Number of Words: 6.445
Number of Characters: 38.014